

prætervolat. 3° Alia præstò est methodus tuta et facilis, nempe factorum et miraculorum, ut postea ostendemus; ergo, etc.

Sic ægrotus in arte medica hospes, in remediorum delectu, non proprio iudicio stare debet, sed medico credere. Sic vir jurisprudentiæ ignarus, si sapit, jurisconsulti auctoritate in suis negotiis dirigitur, diffusus ingenio suo.

Notandum est sedulò, cùm dictum est religionem revelatam factis et testimoniis, non verò ratiociniis, probari et expendi debere, nos minimè fuisse locutos de religione evidenter, perspicuè, soloque mentis intuitu absurdâ, etiam respectu imperitorum, qualis est idolorum cultus. Enim verò, certum est ex ipso intuitu talem religionem momentis extrinsecis, efficacibus, et credibilibus non posse inniti, uti fusiùs deinceps annotabimus; hæc consequenter factis non est expendenda; sed statim repudianda sine ulteriori examine.

Hinc refellitur autor nefandi libri cui titulus, *Pensées philosophiques*, qui, p. 50, asserit miracula esse inutilia ad religionem probandam, ipsiusque veritatem rationibus esse demonstrandam.

Obj. Si religio factis, non ratiociniis, expendenda sit, ergo pagani christianis respondere poterant suam religionem non ratiociniis esse expendendam, sed per testimonia quibus illam innixam jactitabant, de illa judicandum esse; consequenter declinare poterant omnia tela in ipsos à primis christianis undiquè congesta, omnia argumenta quibus religionis christianæ defen-

sores cultus idolorum absurditatem demonstrare salagebant.

R. 1° Religionem paganorum primo intuitu et absque examine, ipsâ expositione, evidenter fuisse absurdam, etiam respectu omnium qui indomitis effrænatisque animi cupiditatibus non obtemperabant. Hinc primi christiani statim concludere poterant illam esse procul abjiciendam, nec factis, nec testimoniis efficacibus innixam.

2° Pagani veritatem sui cultus nullâ auctoritate sufficienti confirmabant; hinc rursus revincebantur à christianis, qui aliundè suam religionem invictis argumentis demonstrabant.

CAPUT QUARTUM.

De argumentis quæ revelationis existentiam probant.

Ex dictis in capitibus immediatè præcedentibus, possibilis est revelatio; consequenter Deus potest religionem hominibus per revelationem manifestare; non potest autem Deus religionem hominibus revelare, et jubere ut illam observent, nisi ipsis suppeditet notas et signa quibus probet se esse locutum, atque eos qui religionem hanc hominibus annuntiant tanquàm à Deo revelatam, esse reverà à Deo missos; quibus, uno verbo, Dei legati à pseudo-prophetis secernatur; nisi enim talia media ipsis subministraret, ad credendum non te-

nerentur qui hanc religionem audirent. Porrò constat, 1° doctrinam revelatam non posse rationi esse adversam. Cavendum est autem ne doctrina suprâ rationis captum posita rationi dissentanea existimetur. 2° Constat revelationem posteriorem non posse esse priori contrariam. Possunt tamen leges positivæ, quæ sunt ad tempus, mutari; potest revelatio obscura clariùs manifestari, ut patet. 3° Credibilis non est revelatio quæ deferretur ab hominibus improbis et nullâ pietate conspicuis; decet enim Deum ad religionem sanetam hominibus impertiendam, virorum sanctorum ministerio uti. Attamen, in quibusdam circumstantiis fieri potest ut Deus impios cogat ad veritatis declarationem, sicuti olim Balaamum coëgit ut populo isaëlitico fausta precaretur. 4° Doctrina quæ ad Dei gloriam, ad veram hominis felicitatem non conducit, quæ ad pravum finem inclinat, cupiditatibus indulget, etc. certissimè non est revelata à Deo. Oportet igitur ut revelatio, nec rationi, nec revelationi antecedenti dissentiat; oportet ut à viris sanctis deseratur, et ad gloriam Dei conducat. Verùm hæc quatuor sunt tantùm conditiones sine quibus revelatio nulla; at non sunt notæ et media positiva quibus divina comprobetur; posset enim proponi religio his quatuor dotibus prædita, quæ tamen non esset revelata à Deo, uti attendenti patebit. Hæc autem media directa et positiva quibus probari debet talem religionem esse à Deo revelatam, et quibus homines illam expendere debent, non sunt ratiocinia doctrinæ intrinseca, sed testimonia, facta et momenta extrinseca, ut modò observavimus. Nunc igitur de his mo-

mentis extrinsecis, seu signis illis quibus probari debet revelationis existentia, disserendum occurrit.

Porrò hæc momenta, saltem præcipua, juxta christianos omnes, sunt miracula, et prophetiæ quæ ipsæ sunt miraculi species. Itaque nunc de miraculis et prophetiis disserendum venit. De aliis religionis judaicæ et christianæ argumentis erit in decursu dicendi locus. Jam verò, ut miraculorum ope demonstrari possit talem religionem esse divinam et à Deo revelatam, duo requiruntur; nimirum oportet, 1° ut religio miraculis confirmata non possit esse falsa, sed necessariò sit divina. Oportet, 2° ut certum sit religionem hanc, quæ tanquàm à Deo revelata, hominibus credenda proponitur, reverà inniti et confirmari miraculis. Expendamus itaque, 1° an religio confirmata miraculis et prophetiis sit necessariò divina, seu an miracula vim habeant probandi veritatem et divinitatem alicujus religionis. His peractis, expendemus, 2° an sint religiones quæ his confirmentur, et quænam illæ sint.

Notandum est nullum esse argumentum in quod acriùs invehantur christianæ revelationis hostes, quàm in miracula de quibus nunc sumus dicturi. Quam secumque in partem dant, ut tam potens argumentum nobis eripiant. Ideò diligenter de iis disserendum est, et variæ quæstiones ad hæc attinentes solvendæ sunt. Exordiemur, ut ordo postulat, à definitione miraculi.